

— पश्चिमतानासनम् "प्रसार्य पादौ भुवि दण्डरूपौ दोर्भ्यां च पादद्वयं स्पर्शत्वा । जानूपरि न्यस्तलनाटेशोऽभ्यसेदिदं पश्चिमतानमाहुः । इति पश्चिमतानमासनाख्यं पवनं पश्चिमवाहिनं कराति । उदयं जठरानलस्य कुर्वीत् उदरे कार्श्याभिरोगतां च पुंसाम्" इति ।

मयूरासनम् "धरामवष्टभ्य करद्वयेन तत्पुष्परे स्थापितनाभिपात्रे । उच्चासने दण्डवदुत्थितस्य मयूरमेतत् प्रवदन्ति पीठम् । इति सकलरोगानां गुल्मोदरादीनामिभवति च दोषानासनं वै मयूरम् । वल्लकदशनभुक्तं भक्ष्यं कुर्वीदयेन जनयति जठराग्निं जारयेत् कालकूटम्" इति ।

शशासनम् "उत्तानशववङ्गुभौ शयनं तु शशासनम् । शशासनं श्रान्तिहरं चित्तविश्रान्तिकारकम्" इति ।

विंहासनम् "गुल्फो च दण्डस्याधः शीघ्रन्याः पार्श्वयोः क्षिपेत् । दक्षिणे स्यगुल्फं तु दक्षगुल्फं तु स्यव्ये । हस्तौ तु जातुनोः स्थाप्य स्नाङ्गुलीं संप्रसार्य च । व्यासवक्त्रौ निरीक्षेत नासापे न्यस्तकोचनः । विंहासनं भवेदेतत् पूजितं योगिभिः सदा । बन्धनयस्य सन्धानं कुरुते चासनोक्तम्" इति ।

भद्रासनम् "आसनशब्दे दण्डपुं दशम् तत्फलम् "भद्रं कफक्षयशमीरकारि" इति ।

कुर्मासनम् "गुल्फद्वयेनापरिपीछ्य पादौ जातुद्वयं भूमितयै निधाय । कुर्मासनं ह्यादिति योगिन्यैरशोतिवाता श्वकारि पीठम्" इति ।

बहुशोवनम् "स्थित्वा समं सरसिजे जलवङ्गुणोर्वोरङ्गुणो रधःस्पर्शकूर्पूरको विधाय । बहोर्ध्वं वाचितवयुज्ज तदुत्तमं कूर्माङ्गुलस्य कवयेदुपरि प्रकाशम् । उत्तानं एव चित्रकं हृदयेऽप्य तिष्ठेत् कुर्वन् समीरणनिरोधनमेकचित्तः । काये सटीटर इति च भूरिदाहोऽधोवायुनिःसृतिरुदेति तदा क्रमेण । संकोचनीयमिदमासनमायं पीभिर्मन्दं शिनाशयति घोरतरज्वरान्तिम् । बन्दीपने ज्ञतवहस्य च वल्लरीति संज्ञं प्रभुक्तपरिपाचनमासनं स्यात्" इति ।

उच्चिकासनम् "धरामवष्टभ्य करद्वयेनोरः पार्श्वयोः स्थापितत्पुष्परे । दृवीव पुष्कप्रतिमाङ्गुपाणीं धृत्वाऽथ शीर्षे चित्रकं विधाय । यत्नेति सन्निवर्ति साधकस्तु विधायकं उच्चिकर्मजमासनम्" इति ।

मूलव्यासनम् "नासाङ्गप्रियाण्येष तदङ्गैर्गुणाननाम्बरं भूरि विधाय वायकः । अयं विधायः पदं सुशुक्लतो

ऽथो दक्षपादं कुरु त्रामजानुनि । विम्वस्य बद्धा मललेऽनुजातश्चरं समं स्थापितसर्वगात्रः । महाशुश्रूष्यश्चुरनन्यचेना भूमुध्यङ्गं दोयुंगसष्टतोः । इदं मूलव्यासनं योगविशिष्टप्रदं दीपनं जाठरान्तेरतीव । भूवं शक्तिवन्दीपनं मूलवर्णाग्निदोषहृत्वाप्तयानां विनाशि । समवाहनमायु मादृतस्य विदधान्युर्गतिं कर्तुं च सिद्धीः । विहिते किञ्च विष्टरेऽल पायो मज्जती वक्त्रिः शिखा सदोपयाति । भुजगी परिजागराद्यवस्था विबुधैर्दध्यं गतिस्त्वपानवायोः" इति ।

गोचरासनम् "सव्ये कृत्वा दक्षगुल्फं तु पूर्वं पार्श्वे यत्नं स्थाप्यते सर्वत्रेभ्यः । दत्त्वा वामं गुल्फकं पृष्ठपात्रे तत् पीठं स्यात् गोचरं गोचराभम् । अपानसिद्धिं विदधाति मूलव्यासिद्धन्त्येव भगन्दार्शः । धौल्याच्च मोले वितनीति सिद्धिं सुसाधकस्यासनमेतदप्युक्तम्" इति ।

कुजिकासनम् "किञ्चित् तिर्यक् सास्यमास्थाय जातुमूढं धृत्वा संपरावर्तितेन । कृत्वा मूले पादमाधाय तिष्ठेदेतत् पीठं कुजिकं वक्त्रकारि" इति ।

पार्श्वोपधानासनम् "समानभूमौ शयनं विधायोत्तानौ करोपार्श्वयुगान्तराले । पृष्ठे स्थितः बाधु निवध्य यत्नं पार्श्वोपधानासनं सुकृत्समे" इति ।

उत्कटासनम् "युजा स्तिष्ठोः स्वीयत ऊर्ध्वं जातुर्धृत्वा सने पादतलद्वयोपरि । स्तिग्भ्यां मनामुत्कटकं धरितीमस्मृय पीठं कृतमुत्कटास्थम्" इति ।

पद्मासनम् "बाधोरपरि दक्षाय च चरणं संस्थाप्य वामं तथा दक्षोरपरि पश्चिमेन विधिना धृत्वा कराभ्यां दृढम् । कङ्कडौ, हृदये निधाय चित्रकं नासापमाकोरवेदेतद्व्याधि विनाशकारि यमिनां पद्मासनं प्राच्यते" इति ।

प्राच्यायामाङ्गपद्मासनम् "उत्तानो चरणी विधाय विविधं सुक्षिप्तितो योगिरजुत्तानौ स्पर्शरो विधाय च स्थितौ जङ्घे समाकथ्य च । नासापे दशमाविधाय चित्रकं व्यास्य वल्लस्यं मूले बाधु सरस्ययाऽभिकलयेदेतत् सरोजस्य सत् । अपानसत्याय शनैः स्तशक्तिः प्राप्य समाकथ्य च कुम्भकं चरेत् । धृत्वा यद्य शक्त्युत्तरेष्वेभ्योऽप्युं गदधं कृतमनुजासनम् । समस्तदोषज्वरदाहनाहपित्तानयनं सकलं सुखावहम् । प्रायः समोऽस्थिं चयति अथेन मुनेरनुष्ठानविधौ करोरुते" इति ।

करमुत्कटपद्मासनम् "कृत्वा संघटितौ करो दृढतरं बद्धा तु पद्मासनम् नाटं यच्च विविधं चित्रकं व्यास्य